ئەبەدییەتی سەرۆکەکان؛ پۆرترێتێکی زەبەلاح بەسەر ئاودەستەکانی میللەتەوە ... ئیسماعیل حەمەئەمین

یەکێک لەسیفەتەکانی یەکێتی سۆڤیەت و بلۆکی سۆسیالستی پڕوپاگەندە و دروشمسازی بوو. بەمانای کەی وڵات و میللەت لەژێر دروشم و هەڵوێست وەرگرتن وباری مارشکردندا بوو. تاوەکو هەرەسی ئەم بلۆکە وچەند ساڵێکیش دوای ئەوە ڕادۆی موبەقەکان هاواریان بوو بۆ سەرکردە ئەبەدییەکان. هەرچەندە دەمێک بوو سەرۆکەکان مردبوون و بلۆکی سۆسیالستی ڕووخابوو، کەچی ڕادۆی موبەقەکان بەردەوام بوون لەستایشکردنی دونیای سەرۆک و حیکمەتی گەورەیان. ئەم ڕادۆیە موبەقانە تەنها بەنگەیەکی بچوک بوون دەتکردن بەپلاکێکدا، ئیدی موبەق پڕ دەبوو لەمارش و ستایشی هاوڕێیان و شۆڕش و سەرکردە و حکومەتی بەسەرچووی سۆسیالستی، ئەم ڕادۆیە بەردەوام بو لەهاوار و دورشم و سروودگووتن بۆ سۆڤیەت و سۆسیالزم.

تەنانەت لەساڵانی دوای هەرەسی ئەم بلۆکە و لەساڵی ١٩٩٥ کەلەڕووسیای سپی (بێلاڕووسیا) بووم، پیرەژنی خاوەن ماڵەکەمان لەبەیانی زووەوە وەها ڕاهاتبوو ئەم بەندگەیە بادات و لای ئەو هێشتا هاوڕێ ستالین ئیلهامبەخشی دونیا بوو! تەنانەت لەئۆکراییناش تێبینیمکرد موبەقەکان ئەو ڕادۆیە پڕمارشەیان تێدابوو و بەردەوام هاواریان دەکرد. ڕاستیتان دەوێت ئازیزان، لەو چرکە ساتەی ئەو ڕادۆیەم بینی زانیم بۆچی ئەم بلۆکە گەورەیەی سوسیالستی هەرەسی هێنا! بەسادەیی قسە بکەم؛ ئەوە ئەمریکا و سەرمایەداری نەبوون کەئەو بلۆکەی ڕووخاند، بەڵکو ئەو سوپا ستایشکار و مەسینەهەڵگر و دەربارانە بوون حزب و سەرکردەکانیان هێنایە پلەی خوایەتی، ئەوەندە فوویان تێکردن تاوەکو بەئەبەد تەقین. ئەم سوپا ڕیاکارانە لەئەندامی حزبەوە بیگرە تاوەکو نوسەرانی دەسەڵات و شاعیرانی بەئاست وپرۆفیسۆرە بەمەعاشەکان و ڕۆژنامەنوسە ڕاپۆرتدەرەکان وگۆرانیبێژە بە هونەرەکان و بەڕێزانی پەهات و هاوار، شەو و ڕۆژ خەریکی جێشددانی ئەم ماشێنە زەبەلاحە ستایشکارانە بوون. هەر پرۆژەیەک حکومەت ئەرکی بوو بیکات، ئەوان وەک (حیکمەتی گەورە)ی حزب نیشانیاندەدا وسەرۆکیشیان وەک

(حەکیمەکی گەورە) و بەدارێک بەدیار خەونی میللەتەوە نمایشدەکرد.

دیارە هەمووو حکومەتە دیسپۆتەکان و نیمچە دیموکراسیەکانیش هەمووو ئەرکەکانی خۆیان ئاوەها لەو کەمەشەی مارشکردن و بانگخوازی و هات وهەرایەدا بە بابەتێک وئایدیایەک و سیاسەتێک و پرۆژەیەک پیادەئەکەن و بەخەڵکی دەفرۆشنەوە، بێگومان بەکوردستانی خۆمانیشەوە وبەتایبەت لەباشووری ئازیزمان کەپڕن لەسەرکردەو بنەماڵەی دەسەڵاتداری شەڕشگەڵە. بەمانای ئەو کارانەی کەدەبێت بکرێت و ئەرکی ئاسایی وسروشتی حکومەتە بەخەڵکی وەک حیکمەتی سەرۆک و سەرکردە وحزب وموعارەزە دەفرۆشرێتەوە. گاڵتەجاڕی لەوەدابوو لەهەڵبژاردندا ئۆپۆزیسیۆنەکان قیرکردنی جادەکانیان بەحیکمەتی فشاری خۆیان بەخەڵک دەفرۆشتەوە، حزبی دەسەڵاتداریش بەحیکمەتی سەرۆک! زۆرجار ئەم کولتوری ستایشکردن و پڕوپاگەندەیە گەیشتۆتە ئاستی نوکتە وقەشمەریات، کەبێگومان وەک دەستکەوت بەئەقڵی جەماوەری پڕوپاگەندەی بۆدەکەن، بەڵام ئەوەی کەستایشکاران نایزانن ئەوەیە، کەئەوان ئەم ستایشە تەنها بەئەقڵی سەرۆکەکانیان دەفرۆشنەوە نەک بەخەڵکی، بەمانای هەر دەتوانن خۆیان و سەرکردەکانیان پێ هەڵبخەڵەتێنن، دەنا خەڵک بەدرێژایی مێژوویی مرۆڤایەتی باش زانیویانە چ مشتێک لەنیو هەنبانەی سەرۆک و سەرکردە فاشیلەکاندایە.

ڕۆمانوسی چینی (یووهوا You Hua) لەبارەی یەکێک لەسەرکردەکانی پارتی کۆمۆنیستی چینی نوسیوویەتی، بەوەی ئەم سەرکردەیە پارێزگاری (پکین) بووە، کاتی خۆی پێشنیازیکردبوو بە (ماوتسی تۆنگ) وەک سکرتێری حزب، کەکۆشکی ئیمپراتۆری چینی کەبە(شاری قەدەغەکراو) دەناسرێت، هەمووی بکرێت بە (ئاودەستی گشتی) یان (ئاودەستی میللەت) بۆ کەی خەڵک! بێگومان وەک دیاری (ماو تسی تۆنگ) بە میللەتی خۆی، هەروەها وەک پڕوپاگەندەیەک بۆ حکومەتی کۆمۆنیستی لەدژی ئیمپراتۆریەت و گەندەڵی و پاشایەتی ودەسەڵاتی دەرەبەگایەتی بەسەرچوو. فەیلەسوفی ئەڵمانی (پیتەر سڵۆتەردایک) لەکتێبی (ڕۆژەکان و دەمەکان) دا دەڵێت: (گەر ماوتسی تۆنگ بەم پێشنیازە ڕازیبوایە، ئەوسا پەرترەتی زەبەلاحی ئەو لەدەروازەی شاری گەورەی ئاودەستەکانی میللەتدا هەڵدەواسرا …) منیش دەڕێک بە ڕستەکەی (سڵۆتەردایک) زیادەکەم و دەڵێم؛ گەر ڕازیبوایە، ئەوا پەرترەتی سەرکردەی ئەبەدی ئیلهابەخشی هەمووو گووخانەکانی نیشتمانی دەبوو!

ماوتسی تنگ؛ سرکی ئبدی میللت!

بهقت ئوی وویدا لژیانی سیاسیماندا لم ساانی دوایدا دووووی مژوویکی دووباری؛ یککیان ووی مژووی سوتان و خلیف و میرکانی ژهاتی ناواست کلدوای خیان و لکاتی حوکمی خیاندا کو وکچ خزم وقیتول ستایشکارکانیان دکرد حاکم، لدواجاریشدا مملکت لخون و قیراند نقووم دبوو…ووییکی دیکیشی ئو کولتور ستایشکردنی کلمدرندا وودات، کاتک سرکی ژم دیکاتریت و پست کلنیالکان و فاشیکان تکی ئو حزدبن بمانوی ناوی خیان و درژپدانی بنماکانیان لنو دساتدا، بگومان وک هگری ناوی شش لباوکو ب کو و لکوو ب کوزا و کچزاو تواوی بنما. ئاوها شکردن لسر میراتی مزی باوکی گوری شش لنو حزبی مدرندا لگی بنمای سرکردی پیر ومردووکانو لدژی کی حزبکی خیان وخکانی تکشری نو پارتکی خیان دستیپدکرد، کسرکیش دمرد یان پیردبوو، ئیدی وک شرکی پیر دبوو مخسری سگ سیاسیکان.

دوورنییە ئەو مێژووە لەمانەوە، کاتێک لەڕۆمانیای سۆسیالستی (نیکۆلای چاوچیسکۆ) کۆشکێکی وەها گەورەی دروستکردبوو کەکیلۆمەتر ونیوێک درێژ بوو، زیاتر لە چل هەزار شوقەی بۆ ڕووخێنرا و خەڵکەکەی بێ ماڵ و لانە کران. هەروەها سیناگۆگێیەک و کڵێسایەکی مێژوویی و بەشێکی گەورەی شاری میژوویی بوخارست بۆ ئەم کۆشکە ڕووخێنران. ئەو کۆشکەی کە چاوچیسکۆ دەیویست ناوی خۆی بە ئەبەد پێ نەمربکات دروستکردنی زیاتر لەپێنج ساڵی خایەند و بیست هەزار کرێکار کاریان تێداکردو حەوت سەد ئەندازیار سەرپەرشتیانکرد، بەکورتی هەرچی پارەی گشتی هەبوو بۆ شکۆی سەرۆک و کۆشکەکەی خەرجکرا. ئەم برادەرە وەک هەموو لەخۆباییەکی نێو دەسەڵات کە ستایشکارانی فوویان تێکردبوو، وەهای دەزانی بەئەبەد دەژی ولەسەر کورسی دەسەڵات دەمێنیتەوە، نەیدەزانی مرۆڤ مەحکومە بەپیری و مردن و نەخۆشی و ڕێکەوتی لەپێی ژیان.
ژنەکەی ئەم سەرۆکە (ئێلینا چاوچیسکۆ) کرابووە نمونەی (دایکی شۆڕشی سۆسیالستی) و (ڕابەڕی ژنانی ڕۆمانیا) و لەلایەن سوپای ستایشکارانەوە بەمەزنی و حەکیمی گەورە پێناسەدەکرا. جگەلەوەی کرایە خاوەنی چەندەها تایتڵی دکتۆرا لەکیمیا و پزیشکی و ئەندازیاری و زانستە کۆمەڵایەتییەکان، دەبێت لێرەدا ئەو تێبینییە بدەم کە (ئیلینا چاوچیسکۆ) لەچواردە ساڵی تەمەنییەوە وازی لەقوتابخانە هێنابوو !

فەتە ؛ ئیلینا چاوچیسکۆ؛ لەچواردە ساڵیەوە وازی لەقوتابخانە هێنا کەچی بووە خاوەنی چەندەها دکتۆرا و کتێبی گرنگ !

ئاوەها (ئێلینا چاچیسکۆ) سەرەڕای دەسەڵاتی فراوانەکانی لە سەرۆکایەتی کۆمیتە مەرکەزی پارتی کۆمۆنیستی ڕۆمانیا ، خاوەنی چەندەها پۆستی دیکە، بووە، جگەلەوە خاوەنی چەندەها کتێبی گرنگ لەزانستەکانی سیاسەت و کیمیا و پزیشکایەتی، هەروەها دکتۆرای لەچەندەها بواری زانستی جیاوازدا وەرگرت. ئەمە جگەلەوەی سەرۆکی ئەکادیمیای زانستی بووە...لەگەڵ ڕووخانی ئەم ئیمپڕاتۆریەتە و کوژرانی چاوچیسکۆ و ئێلینای ژنی بەدەستی شۆڕشگێڕەکان، هیچ کەسێک ئێستا نەئەم سەرکردە گەورەیە دەناسێت و نەکتێبی ژنەکەی دەخوێنێتەوە نە کۆشکەکەش ناوی ئەوی هەڵگرتووە. نەوەی نوێی ڕۆمانی ناوی چاوچیسکۆ و ئێلینای بیرنەماوە، لەوانەیە گەر ناویان بهێنی وەها بزانن ناوی ئەکتەری فلیمی پۆڕنی هەرزانی سەر ماڵپەڕە خۆڕاییەکان بن! ئاوەها لەمێژوودا لەبەر زوڵم و زۆرداریان لەیادەوەری میللەتەکەیاندا سڕاونەتەوە.

نمونەکانی دیکەی دونیای مۆدێرن زۆرن و هەندێکیشیان هێشتا زیندوون؛ لەکۆریای باکوور لەدوای باوک (کیم ئیل سونگ) سەرکردە (کیم یونگ ئیل) و لەدوای مردنی ئەویش کوڕەمنداڵکارەکەی کەلە ١٩٨٤ دا لەدایکبووە (کیم یول یونگ) حوکمدەکات، ئەویش کۆی میللەتی کردووە بەستایشکار و ماستاوچی، کەدەیبینین دەبێت هەموویان لەخۆشیاندا بگرین.
هەروەها لەکوبای ئەمڕۆدا (فیدیل کاسترۆ)ی پیر بەسەر کورسی دەسەڵاتەوە وشکبۆتەوە و وازناهێنێت لەدەسەڵات، نەک هەرئەوە بەڵکو وڵاتێکی برسی و دەسەڵاتی وەک ئەمانەت خستۆتە بەردەستی براپیرەکەی (ڕائۆڵ)، ئیدی شۆڕش و حزب نابێت لەدەستی بنەماڵە ڕابکات...ئاوەها پیرە دیکتاتۆرەکان نایەنەوێت بەئاسانی دونیا جێبهێڵن تاوەکو لەکتێبەکانی مێژوودا بەڕیسوایی تۆماردەکرێن، ئەمە تاکە دەرئەنجامی لۆجیکی هەموویان بووە!

کیم یونگ یوو دیکتاتۆری ئیستای کۆریای باکووری سوسیالستی

ەم مۆدێلی (سەرۆکی ئەبەد) و گریان و پێکەنینە ڕیاکاریە ل□ بەردەم سەرۆکەکان و گەورەکردنی منداڵەکانیان وکردنی منداڵەکانی دوێنی بەسەرکردەی پارتەکانیان و کردنیان بەوەزیر وگزیر وسەرۆکی دەزگاکان و سەرۆکی فراکسیۆنەکان، ئەو پوشکە سادەیەیە ک□ پشتی حوشتری گەورە دەشکێنێت! دیارە بۆ هەموو شوێنێک ئەم مۆدیلە دەستبدات بۆ کوردێکی هەژار ک□ هێشتا نەدەوڵەتی هەیە ونەخاوەن حکومەتی سەربەخۆیە و نەخاوەنی پاشایەتیە ونەخاوەنی ئیمپڕاتۆریەتە ونەخاوەنی لەتە حکومەتێکی ڕاستەقینەیە، دەستنادات! ئاخر حکومەتێک چاوی لەدەستی مووچەی دیوانی خەلافەتی بەغدا یان سەڵتەنەتی تورکی بێت، ئیدی ئەم هەموو بنەماڵە شکۆدارا نە چین میللەتیان بەخۆیانەوە سەرقاڵکردووە؟!

سەیرن سەرکردەی کوردی، هەرگیز عیبرەت لەمێژوو وەرناگرن، بەدرێژایی مێژوو هەمان هەڵە دووبارەدەکەنەوە ک□ پێشە خۆیان کردوویانە وجگە لەشکست و ئاشبەتاڵ ونۆکەری بێگانە نەبێت هیچیتری لێ سەوزنەبووە، لەدواجارێشدا سەری خۆشیان کراوە بەپەتدا و لەمێژووشدا بەدۆڕاو خیانەتکاری براکان و نۆکەری بێگانە وەسفکراون. ئاوەها لەزەمەنی سەڵاحەدینی ئەیوبیەوە بیگرە تاوەکو میرانی بابان و ئەردەڵان و سۆران و تادەگاتە ئەمڕۆ، سەرکردە

کوردەکان و بنەماڵەکانیان یەک یەکتری دووبارە دەکەنەوە.

بۆ نمونە؛ ئیمارەتی بابان کەجگەلەوەی نیوەیان نۆکەری شای ئیران بوون لەسەرێک وهەندێکیشیان نۆکەری سوڵتانی تورک بوون لەسەرێکی دیکە، دەنا هیچیتر نەبوون! کەچی لەسلێمانیدا پەلاماری مەولانا خالیدی نەقشبەندیاندا، هەورەها نالی گەورە لەتاو ملشۆڕی نۆکەرایەتی برا دەسەڵاتدارەکانی بنەماڵەی بابانیەکان بۆ تورک و شاکانی ئێران هیجرەتی کرد و لەمەنفا سەری نایەوە.

(شێخ مەحمود) لەسەرێک لەگەڵ ڕووس بوو ولەسەرێکی دیکەشەوە هیوای بە پیاوە پیرەکەی دەوڵەتی عوسمانی دوای جەنگی جیهانی یەکەم مابوو. سوپایەکی هەبوو لە نۆکەری تورک و ڕووس و بەردەوام بەستایش فوویان دەکردە شێخ لەدژی منەوەران ودەسەزانی ئازادی، تاوەکو رۆشنبیرێکی گەورەی وەک (جەمال عیرفان) بەتیرۆرکردندا. ئاوەها شێخ مەحمود لەگەڵ نۆکەرانی تورک و ڕووس سەری لەشیوابوو و نەیدەزانی لەنەویاندا بەتە مەخسەرەی سەگە ڕێوییەکان. یەکەم چیرکنوسی کورد (جەمیل سائیب) لەچیرەکی (لەخەوما) بەجوانی باس لەم دیوەخانە پڕ نۆکەر و ستایشکارانە کردووە. سەیریش لەوەدایە شێخ لەکوێ پێیەکانی دەکەوتە سەر زەویەکی دەمەکار و بەدڵی بوایە دەیکرد بەناوی خۆیەوە، هەورەها لەدژی منەوەرانی وەک (جەمال عیرفان) و (جەمیل سائیب) و ڕۆشنفکرانی کورد هەمیشە لەسەر خەت بوو. کەچی ئەستا ئەم پیاوە پۆرترێتی گەورەی لەناوەڕاستی شاری سلیمانیدا بەکراوە، لەکوێش؟ لەشوێنێک کە پێیدەڵێین مەیدانی ئازادی! سەیرە لەمەیدانی ئازادی سەرکردەی زەمەنی تیرۆرکردنی نوسەرێکی ئازادی وەک جەمال عیرفان دەبێتە پۆرترێت!
نمونەیەکی دیکە تەنانەت (قازی موحەمەد)ە کە بەپێی دەکۆمینتەکانی یەکێتی سۆڤیەت لە١٩٤٥ دا ئەوەندەی لەبەردەم شای ئێراندا چەماوەتەوە وبەچەند مانگ لەسەر سفرەی وەزیرو گزیرەکانیدا بە حکومەتەکەی چاوی لەدەستی شاهەنشا بووە، ئەوەندە چاوی لەدەستی کوردان نەبووە ودەکۆمەنیتە مێژووییەکانیش ئەو ڕاستیە دەسەلمێنن. لەدواجاریشدا هەر شای ئێران خۆی کردی بەپەتدا.

چەندە ئەم چیرەکە کوردیە ناشرینە چەندە ئازارماندەدات، بەداخەوە بەردەوام خۆی دووبارە دەکاتەوە، چەندە بەئازارە ئەوەندەش غەمباردەبم کەئەمڕۆ جارێکیتر کورد دەبینین بەهەمان شێواز لەسەرێکەوە بنەماڵەکانی نەو حزبەکان وشۆڕشی بەسەرچوو دەیانەوەت خۆیان بکەن بەسەرێکی ئەبەدی و واریسی عەرشێک کەنیانە وناشیانبێت. لەسەرێکی تریشەوە لەنێوخۆدا سوپایەک لەبانگخوازی ئیسلامی

وستایشکاری حزب وقەیتولی بەردەم لێپسراوان و بێژەری ستایشکار و زوڕنالێدەری بنەماڵەکانیان لەدژی خەڵکانی بەویژدان و ئازاد پێگەیاندووە، و بەئەقڵی خۆیان ئەمە سیاسەت و زیرەکییە. کۆی پەڕلەمان وحکومەت و ئەمسەری حزبی نێو دەسەڵات تائەوسەری ئۆپۆزیسیۆنیان پڕبووە لەمر□قی دووڕوو و دەبڵ مۆڕال و ڕیاکار و هاوارچی و هەرایەکی بێمانا. ئەوەی ئەم مێگەلە ستایشکارە سەرقاڵە پێوەی درێژکردنەوەی ولایەتەکانی سەرۆک و بنەماڵەکاندا چ لێرە و چ لەوێ، کەچی کۆی کۆمەڵگە لەژێر نەبونی و یی مووچەیی و هەڕەشەی ئیتلاعات و داعش و ئیسلامی و گەندەڵ و بازرگانی شۆڕش و کۆمپانیاکانی گەندەڵیدا دەناڵێنێت.

سەیر لەوەدایە لەهەموو شوینێکی ئەم نیشتمانە کوردیەماندا سەرۆکێک لەسەر گرد و شاخێک دانیشتووە و لەسەرەوە خۆی و نۆکەرانی سەیری ئازاری ئەم میللەتە دەکەن، لەنێو ئۆپۆزیسێۆنیشدا والیەکی دیکە دانیشتووە قسە هەر قسەی خۆیەتی و لەسەر شاخێک سەرۆکێک دەیەوێت ببێت بەسەرۆکی هەوو کوردان و لەسەر گردێکی دیکە سەرۆکێکی دیکەی پیر دانیشتووە و بنەماڵەکەی بەناوی ئەوەوە حکومدەکەن و پۆست دابەشدەکەن و سەرۆکێکیش کەهێشتا ل□ بەندیخانەیە حوکمی حزبێک دەکات و لەجیاتی ئازادەکانی دەرەوەی زیندان ئەو بڕیاڕدەکات و هاوار دەکات….سەیرە ئەم دونیا کوردیە یاران، هەریەکە لەم سەرکردە کوردانە لاسایی میرە سلجوقی و پاشاکان دەکەنەوە، هەر یەکەو لەسەر شاخێک و گردێک و دوورگەیەک کۆشکێکی دروستکردووە و لەوێوە گەمە بەچارەنوسی میللەتی کورد دەکات.
ئەم کولتور□ ب□□زانم نەسیاسەتە، نە نیشتمانپەروەری و نەناسیونالزمە و نەدیموکراسیە، نەبۆخۆتان و نەبۆ مێژووی میللەتی کوردیش. بەڵکو گەر وەئاگانەبن، لەدواجاردا لەمێژوودا دەبنە پۆرترێتێکی زەبەلاح، بێگومان بەسەر ئاودەستخانەکانی میللەتەوە …

تەواو

سەرچاوە؛

Peter Sloterdijk, Zeilen und Tage, Notizen 2008-2011, Suhrkamp 2012, S 25